

УДК 811.112.2'373.611

Гринюк О. С.

СЕМАНТИЧНА КАТЕГОРІЯ ДІЇ ТА ЇЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ В СЕМАНТИЧНИХ СТРУКТУРАХ АФІКСІВ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Стаття присвячена дослідженню семантичних структур афіксів у межах семантичної категорії дії сучасної німецької мови. Аналізуються віддієслівні похідні іменники, утворені за допомогою формантів на позначення дії.

Ключові слова: семантична категорія, афікс, девербатив, деривація.

Гринюк О. С. Семантическая категория действия и ее репрезентация в семантических структурах аффиксов современного немецкого языка. – Статья.

Статья посвящена исследованию семантической категории действия в пределах семантических структур аффиксов современного немецкого языка. Анализируются отглагольные производные имена существительные, которые образуются при помощи формантов, обозначающих действие.

Ключевые слова: семантическая категория, аффикс, девербатив, деривация.

Hryniuk O. S. The semantic category of action and its representation in the semantic structure of affixes in modern German. – Article.

The given article deals with the investigation of the semantic category of action within the semantic structures of affixes in modern German. The paper analyzes the verbal derivative nouns, which are formed by means of formants, denoting action.

Key words: semantic category, affix, deverbativ, derivation.

Семантичний план мови є простором, у якому виділяються внаслідок об'єктивної відокремленості предметів семантичні ознаки різного роду абстракції. Деякі із цих ознак є категоріальними. У семантичній ознаці виділяються стабільна та варіативна частини, тобто великий і невеликий зміст. Великий зміст семантичних ознак має й інтенціонал, й імплікаціонал, включає асоціативні зв'язки та забезпечує необхідну варіативність. Великий і малий зміст впливають з прототипової природи значення; пам'ять людини зберігає не диференційні ознаки предметів, явищ, а цілісні ознаки, прототипи, гештальти, з якими зіставляються предмети та явища. Виявлення семантичних ознак, які характеризують концепт, здійснюється аналізом простору між великим і малим змістом різними видами тлумачення (словникова дефініція, предметне, поняттєве, самодостатнє). Отже, категоріальна ознака – це семантична ознака особливого типу, ознака категоріального заміщення дійсності.

Більшість слів, що входить до класу іменників зі значенням дії, – це похідні іменники. У центрі цієї категорії є дієслівні похідні, утворення яких є категоріальним: atmen (дихати) – Atmung (дихання), beleben (оживляти) – Belebung (оживлення), laufen (бігати) – Lauferei (біг), verletzen (травмувати) – Verletzung (травма). Словотвірна основа цих похідних іменників має значення процесуальності. Додаткові відтінки процесуальності можуть розвиватися в абстрактному найменуванні, в результаті чого спостерігається перехід слів з одного класу до іншого, наприклад, із класу слів зі значенням абстрактної ознаки до класу слів зі значенням дії або процесуальності.

Метою статті є аналіз семантичних структур афіксів на позначення дії в межах семантичної категорії дії сучасної німецької мови та визначен-

ня понять «категорія» й «категоріальна ознака». Указана мета визначила такі завдання: проаналізувати семантичні структури афіксів; дослідити специфіку поєднання визначених афіксів із віддієслівними основами; визначити категоріальні ознаки віддієслівних іменників і їх належність до семантичної категорії дії.

Спроба виділити семантичні властивості одиниць словотвору, особливості організації словотвірної семантики, «що має сприяти побудові повного й системного опису цієї сфери мови», здійснювалася й раніше. Значення форманта визначалося як словотвірне значення: «Словотвірне значення має спеціальний засіб вираження – словотвірний формант» [12, с. 5–10]. Таке визначення семантики форманта видається зараз не зовсім удалим. Одним із серйозних доказів проти такого трактування семантики форманта можуть слугувати численні випадки конверсії, де наявне словотвірне значення, але немає його формального вираження. Тенденція ототожнювати словотвірне значення та значення форманта – це свого роду заміщення словотвірного аналізу морфемним. Однак відомо, що «слова виникають шляхом механічного поєднання морфем» [6, с. 11] і потребують більш детального аналізу. Однак ми погоджуємося з тим, що значення форманта (тобто словотвірне значення) не є індивідуальним значенням окремого слова. Формант є тим спільним, що типове для цілого класу слів, об'єднаних за деяким лексико-семантичним принципом і за формою. Водночас правильно зауважується, що «словотвірне значення завжди має вказівку на відношення мотивованого слова до мотивуючого». Тобто саме словотвірне значення несе в собі відношення (референцію) похідного до дійсності. Наділяти формант здатністю передавати ці відношення було б неправильно, тому що саме

таке трактування словотвірного значення призводить до невиправданого приписування форманту нових значень, тобто підтримує ідею полісемії суфікса. Сама ідея полісемії форманта не нова й доволі популярна серед дослідників явищ словотвору англійської мови. Дериваційні афікси, як й інші елементи мовної системи, підлягають семантичним змінам; як наслідок, багато дериваційних формантів є полісемічними, існує достатня кількість полісемантичних, омонімічних і синонімічних дериваційних афіксів. Прикладом доказу існування полісемії такого роду слугує дериват із суфіксом *-er*, у якому форманту приписують значення: 1) особи, яка працює в деякій галузі чи має спеціальну професію; 2) особи, яка виконує якусь дію в цей момент; 3) знаряддя виконання дії [3].

Засобом механічного вичленовування значення мотивуючого слова зі значення мотивованого в плані вираження в прихильників полісемії форманта залишається лише суфікс, а в плані змісту – деяке значення, і цим значенням наділяється формант. Згідно з такою формальною процедурою визначається значення тих чи інших суфіксів. Водночас практика показує, що такий стан речей не завжди справедливий.

Отже, перед дослідженням постає дилема: якщо визначати значення суфікса як словотвірне, то неодмінно виникає питання про полісемію суфікса; якщо вважати, що словотвірне значення та значення форманта не одне й те саме, то питання виявляється в з'ясуванні способів передачі словотвірного значення і його презентації в похідному.

Існує думка, що, «як і слова, суфікси та префікси характеризуються синонімічними відношеннями, володіють антонімічністю, як і слова, афікси можуть бути й полісемічними», що, на думку автора, свідчить про близькість афіксів до слів [13, с. 17–18]. Виходячи із цього, можемо констатувати, що сума значень мотивуючого слова як основного компонента і значення афікса (полісемантичного), що несе додатковий зміст, дає в результаті значення похідного. При цьому, визначаючи значення суфікса *-er* як «особа, що здійснює дію» [13, с. 25], можемо сказати, що виникає суперечність теоретичним положенням, поряд із живим творцями дії (особами-агентами) існують і численні назви інструментів.

Лінгвісти, які відстоюють ідею тотожності словотвірного значення та значення форманта, вважають, що вирішення схожих суперечностей полягає в розмежуванні так званих семантично інваріантних і неінваріантних формантів, що природно впливає з ідеї полісемії формантів. Значення перших устанавлюється «шляхом зведення до семантичного інваріанта різних компонентів немотивованої частини значень слів із цим суфіксом»; а значення других визначається шляхом виділення тотожних компонентів немо-

тивуючої частини значень слів із цими суфіксами [8, с. 522; 12, с. 89].

Згідно із цією теорією, в мові інваріантний суфікс має максимально загальне значення, яке входить як складовий елемент в окремі словотвірні значення (тобто в окремі значення формантів) у мовленні. При цьому кількість таких мовленнєвих реалізацій інваріантних формантів не обмежена. Навпаки, неінваріантний формант, відповідно до теорії, може мати лише один, семантично ідентичний корелят у мовленні. Тоді основна перешкода в описі явищ афіксації – це 1) вироблення критеріїв аналізу похідних, що дає змогу трактувати формант як неінваріантний/інваріантний, що передбачає 2) вироблення способів виводу інваріантного значення форманта.

Уважається, що в такому ототожненні, яке проводиться не на рівні мови, а на матеріалі мовленнєвих реалізацій, і приховуються джерела «полісемії афіксів» [2, с. 22–23]. Полісемія, у свою чергу, має дуже обмежений характер, що зумовлено передусім обсягом нашої пам'яті й загалом характером концептуалізації світу людиною, на що й указує автор.

Майже всі дослідники, які звертаються до семантики іменників на *-ung*, виділяють у значеннях цих іменників такі категорії: дії, результат дії (значення стану), значення предмета як результату дії. Розвиток категорії дії та її перехід в інші категорії розглядається як «упредметнення» дії. При транспозиції «дієслово – іменник» дієслівна основа втрачає активний динамічний характер процесуального значення. Зазвичай утрачаються водночас із цим і синтагматичні властивості твірного дієслова, успадковані іменником дії. Нейтралізація цих властивостей призводить до звуження лексичних і зміни синтаксичних зв'язків упредметненого віддієслівного іменника.

Оскільки девербативи можуть набувати вторинних, предметних значень, які віддаляють їх від мотивуючих дієслів, розрізняють два їх різновиди: іменники на *-ung*, які означають відповідний процес, тобто іменники дії як такі; іменники, які означають результат процесу чи явища (упредметнений стан), тобто вже не іменники дії як такі. Утративши процесуальний компонент у своїй семантиці, вони стоять ближче до конкретних іменників [10].

Для іменників на *-ung* характерна двопластова семантика, оскільки їх формують дієслово як частина мови, до якого належить твірна основа, та іменник як частина мови, в рамках якої створюється похідне слово (*beseitigen* – *Beseitigung*). Дієслово володіє більшим обсягом семантичних зв'язків, ніж іменник, і тому мають складатися непрямолинійні семантичні взаємовідносини між мотивуючими й мотивованими віддієслівними іменниками на *-ung*. Дослідниками фіксують-

ся три головні тенденції в семантичній картині іменників на *-ung*: збіг семантичних обсягів мотивуючих дієслів і віддієслівних іменників; диференціація лексико-семантичних варіантів мотивуючих дієслів у створених від них девербативах; розходження в семантиці мотивованих похідних і співвідносних дієслів [14]. У перших двох випадках дериват може бути пов'язаний зі всіма значеннями вихідної дієслівної основи, з деякими з них чи тільки з одним. В останньому випадку має місце повна втрата зв'язку з вихідним дієсловом, демотивація, яка виражається в набутті іменниками більш конкретних, предметних значень, у т. ч. переносних. Для багатьох віддієслівних абстрактних іменників предметні значення стають із часом їх основними значеннями.

Власне процесуальними значеннями є значення дії, процесу, стану. Суфікс *-ung* – суфікс жіночого роду, який надає іменникам [9, с. 432–434] значення дії, процесу, а також окремих дій, актив: *Abartung* (відхилення від норми, видозміна, видоження) ← *abarten* (відхилятися, видозмінюватися), *Beaufsichtigung* (нагляд, спостереження) ← *beaufsichtigen* (наглядати, спостерігати), *Benutzung* (використання, користування, вживання) ← *benutzen* (користуватися, використовувати); значення дії й одночасно предмета чи явища, яке виникло як результат цієї дії: *Abbildung* (зображення, репродукція, малюнок, ілюстрація) ← *abbilden* (зображувати, представляти); значення дії й одночасно предмета, технічного приладу, який слугує для здійснення дії: *Erfrischung* (освіжування, прохолодний напій, легка закуска) – *erfrischen* (освіжати, оживляти) та *sich erfrischen* (освіжатися, підкріплятися); значення неживих предметів, деколи збірного характеру: *Besegelung* (вітрила, оснащення корабля) ← *besegeeln* (плавати під вітрилами, оснащувати вітрилами); *Gewandung* (вбрання, драпіровка) ← *Gewand* (вбрання, плаття); значення дії й одночасно значення збірності (щодо осіб) при основах префіксальних дієслів: *Bedienung* (прислужування, обслуговування, нервування (дія), прислуга, обслуговуючий персонал) ← *bedienen* (прислужувати, обслуговувати); значення неживих предметів і явищ (часто в спеціальній термінології) при унікальних основах і рідко при основах дієслів та іменників: *Innung* (корпорація, гільдія, цех, союз ремісників), *Losung* (заклик, лозунг, пароль, пропуск, біблійне висловлювання), *Los* (жереб, виграш, доля).

В іменниках, утворених за допомогою суфіксів *-ei*, *-erei*, *-elei*, зі значенням «процес дії» можна виділити такі групи: 1) абстрактні іменники, які означають розмову, шум, шурхіт: *Singerei* – «спів», *Flenneri* – «хмикання»; 2) іменники, які означають рух: *Rennerei*, *Lauferei* – «бігання», *Fahrerei* – «безладна їзда» тощо; 3) іменники, які вказують

на заняття, професію особи: *Gesundbeterei* – «знахарство», *Schacherei* – «спекуляція», *Stickerei* – «в'язання» тощо.

Іменники, утворені із суфіксами *-ei*, *-erei*, *-elei*, часто мають відтінок зневаги: *Esserei* – «переїдання», *Gangelei* – «набридлива опіка», *Dieberei* – «злочинство».

Дослідники неодноразово вказували на характер твірних основ, із якими інтегруються суфікси *-ei*, *(-erei, -elei)*, відзначали специфіку його десигната приносити в семантичну структуру похідного елемент осуду [17; 18], робили спробу виявити залежність сфери його функціонування від характеру дистрибуції та кореляційних зв'язків з утвореннями інших моделей [4; 16], визначали окремі риси системності на основі дослідження словотвірного блоку збірних іменників [1].

Створюючи іменники, що називають продукт дії, суфікс *-e* інтегрується з основами перехідних дієслів. Їх семантика передбачає завершеність дії. Вони називають фізичну діяльність нейтрального значення: *spalten*, *spleissen*. Компонент продукції дії виявляється на основі трансформації: *Falte*, *Spalte*; акт мовлення: *fragen*, *aussagen*; рух, переміщення: *reisen*, *abreisen*; стан: *sorgen*, *pflügen*; виховна діяльність: *lehren*.

Усі основи називають нейтральні факти реальної дійсності. Дистрибуція суфікса виявляє перевагу неперехідних дієслів, що називають стан: *liegen*, *ruhen*, *eilen*. До цього ж семантичного угруповання належать основи перехідних дієслів: *lieben* і *vorlieben*.

Суфікс *-e* є суфіксом іменників жіночого роду. Він надає іменникам [9, с. 112] значення дії людини та їх результату: *Absage* (відмова, скасування) ← *absagen* (скасовувати захід, візит), *Beichte* (сповідь, визнання) ← *beichten* (сповідатися, визнавати), у зрощеннях на основі стійких сполучень (другим компонентом є *-nahme*): *Einsichtnahme* (ознайомлення, перегляд) ← *in etw. Einsicht nehmen* (переглядати, ознайомлюватися з чимось), *Kenntnisnahme* (прийняття до уваги, ознайомлення) ← *von etw. Kenntnis nehmen* (ознайомитися з чимось, взяти до уваги щось); значення предмета, який призначений для окремої функції, інструмента при основах дієслів: *Binde* (пов'язка, бинт) ← *binden* (зв'язувати, перев'язувати), *Leuchte* (ліхтар, світильник) ← *leuchten* (світити, сяяти), *Reibe* (терка) ← *reiben* (терти, протирати); значення дій людини та одночасно значення предметів, які виникли як результат цих дій, а також приміщень, закладів при основах дієслів: *Ablage* (склад, гардероб, відкладання) ← *ablegen* (залишати, відкладати), *Aufnahme* (прийм, запис, приймальне відділення) ← *aufnehmen* (приймати, фотографувати, записувати), *Ausleihe* (прокат, видача на прокат, прокатний пункт) ← *ausleihen* (давати на прокат, брати на прокат).

Непродуктивний суфікс *-nis* середнього роду надає іменникам значення дії, вчинків, стану людини, її здібностей до чогось, які виникли як результат чи внаслідок цієї дії: *Bedürfnis* (потреба, запит) ← *bedürfen* (потребувати чогось), *Bekennnis* (визнання) ← *bekennen* (визнавати, усвідомлювати, признаватися); значення подій, які пов'язані з людиною, при основах зазвичай префіксальних дієслів: *Begebnis* (подія, випадок) ← *sich begeben* (траплятися); *Ereignis* (подія, випадок) ← *sich ereignen* (траплятися), *Erlebnis* (подія в житті) ← *erleben* (переживати, випробовувати), *Geschehnis* (подія, випадок) ← *geschehen* (траплятися) [9, с. 329].

Префікс *Ge-* надає іменникам [9, с. 171]: 1) значення множинності, збірності при основах іменників, які означають живі та неживі предмети, інколи з одночасним приєднанням суфікса *-e*: *Gebirge* (гори) ← *Berg* (гора), *Gerippe* (скелет) ← *Rippe* (ребро); при подвійному (дієслівному та субстантивному) спрямуванні похідності: *Gepäck* (багаж, спорядження) – *packen* (упаковувати), *Gepäck* (багаж, спорядження) – *Pack* (пакет); 2) значення тривалості чи повторюваності дії при основах дієслів, які означають звуки: *Gedonner* (грим, гуркіт) ← *donnern* (гриміти), *Geheul* (вита, рев) ← *heulen* (вити, ревіти); при подвійному (дієслівному та субстантивному) спрямуванні похідності: *Geläut* (дзвін дзвіночків) – *Laut* (звук, дзвін) і *läuten* (дзвонити); 3) значення тривалості чи повторюваності дії з відтінком нехтування при основах дієслів, що означають звуки: *Gejammer* (постійний стогін, плач) ← *jammern* (крити, стогнати); при основах дієслів з одночасним приєднанням суфікса *-e*: *Geklopfe* (набридливий стукіт, постукування) ← *klopfen* (стукати), *Gefrage* (безкінечні запитання) ← *fragen* (запитувати); 4) значення предмета, що є результатом якоїсь дії при основах дієслів, інколи з приєднанням суфіксів *-e*, *-de*, *-sel*: *Gebäude* (споруда) ← *bauen* (будувати), *Gebinde* (зв'язка, букет, пучок) ← *binden* (зв'язувати); при унікальних основах: *Geschirr* (посуд), *Geschmeide* (прикраси); 4) рідко значення осіб за їхнім сумісним перебуванням, їхньої сумісної діяльності, спільних занять, інколи за сімейними відносинами при основах іменників чи дієслів з одночасним приєднанням суфікса *-e*: *Gefährte* (супутник, товариш) ← *Fahrt* (подорож, їзда), *Gehilfe* (помічник, співучасник) ← *helfen* (допомагати); при подвійному (субстантивному та дієслівному) спрямуванні похідності з одночасним приєднанням суфікса *-e*: *Gespiele* (друг дитинства) – *Spiel* (гра), *-spielen* (грати); при зв'язаних основах і при унікальних основах із приєднанням суфікса *-e*: *Genosse* (товариш) ← *geniessen* (користуватися).

Віддієслівні іменники на позначення дії утворюються також за допомогою непродуктивного суфікса жіночого роду *-de*. Він надає іменникам

значення властивостей, схильності, дій людини при основах іменників і дієслів: *Freude* (радість). Зустрічається також в іменників середнього роду: *Gemälde* (картина).

Суфікс *-de* надає іменника значення дій людини, властивостей [9, с. 104]: при основах іменників і дієслів: *Freude* (радість) ← *freuen* (радувати); при подвійному (субстантивному та дієслівному) спрямуванні похідності: *Begierde* (бажання, жадність) – *Begier* (бажання), *begehren* (вимагати, бажати); при унікальних основах: *Behörde* (влада, відомство), *Fehde* (спір, ворожнеча).

Суфікс *-er* є надзвичайно продуктивним. Значення похідних слів, утворених за допомогою цього суфікса, не вичерпується позначенням одних лише сутностей, що можуть розвивати значення діяча. Така точка зору суперечить думці І.С. Улуханова, який підтримує традиційний погляд щодо приписувати значення агентивності саме форманту. Від відзначає, що «таке значення, як, наприклад, «агентивність», є словотвірним: воно властиве частині іменників і виражене спеціальними суфіксами» [12, с. 10].

Окрім інших, серед дериватів із цим формантом зустрічаються як позначення інструментів (творці дії), так і взагалі імена не діячів, що особливо конфліктує з тенденцією приписувати цьому суфіксу значення агенса [5].

Так, різні автори виявляють у суфікса *-er*, окрім «агента дії», ще як мінімум п'ять значень: назви тварин; діяч (не особа); нематеріальний агент; найменування предметів одягу; позначення місця дії.

Можна стверджувати, що цей список далеко не вичерпаний перерахованими значеннями, може бути доповнений. Саме така «нестабільність» значення, його відкритість змушують замислитись, що справжнє значення цього суфікса в системі інше, відрізняється від вищезгаданих. Суфікс *-er* слугує для позначення [9, с. 133–134] осіб за професією, родом занять, діями: *Ausbilder* (інструктор) ← *ausbilden* (навчати), *Dreher* (токарь) ← *drehen* (точити), *Maler* (художник) ← *malen* (малювати), *Fleischer* (м'ясник) ← *fleisch* (м'ясо), *Gärtner* (садівник) ← *Garten* (сад); у зрощеннях на базі стійких дієслівних сполучень: *Antragsteller* (заявник), *Arbeitgeber* (роботодавець); осіб, які володіють негативними рисами характеру, схильностями: *Blender* (брехун) ← *blenden* (брехати), *Säufer* (пияк) ← *saufen* (пиячити); осіб за родом занять і водночас технічних приладів, які інколи виконують функції людини, при основах дієслів, рідко при подвійному (дієслівному та субстантивному) спрямуванні похідності: *Rechner* (обчислювач, математик, обчислювальна машина, прилад) ← *rechnen* (рахувати, обчислювати); представників тваринного світу за визначеними фізіологічними ознаками: *Gründer* (із затемненою семантичною умовитованістю – риба піскар) ← *Grund* (дно); *Säuger* (ссавець) ← *säugen* (годувати); дій людини: *Staucher*

(удар, поштовх, прочухан) ← *stauchen* (ударити, штовхнути, дати прочухана); осіб і водночас їхніх дій: *Nicker* (кивок, той, хто киває, короткий сон) ← *nicken* (кивати, дрімати).

Зустрічаються в запозиченнях з англійської та інших германських мов запозичення, більшість яких означають осіб: *Manager* (керівник, організатор) ← *managen* (керувати), *Trainer* (тренер) ← *trainieren* (тренувати).

Отже, семантична характеристика суфікса історично визначається особливостями його функціонування. Важливо зазначити такі моменти:

– у німецькій мові суфікси прикріплені до визначеної частини мови, яка регламентує рамки їх семантичного наповнення (в межах процесуального, ознакового й інших значень);

– лексико-граматичні та лексичні особливості твірних одиниць впливають на семантичну характеристику суфікса [11]. Про вплив мотивуючої семантики на формування суфіксального значення доводиться говорити тому, що суфікси є абсолютно зв'язаними частинами слова, в силу чого їх значення не може бути визначено без урахування їх «семантичного оточення». Мова йде про семантичну валентність суфікса і твірної одиниці. Фактична сполучуваність твірної основи й суфікса є виявом матеріалізованого результату функціональної діяльності суфікса у визначеному його значенні;

– семантична характеристика суфікса залежить від сфери його функціонування: «всередині однієї частини мови», коли за його допомогою утворюються нові слова іншої, у порівнянні з мотивуючою одиницею, частини мови (мотивуючі одиниці переводяться в іншу частину мови).

Під час розгляду кожного суфіксального значення варто враховувати всю сукупність факторів, які створюють його семантичний контекст. Дослідження такого контексту є дослідженням словотвірного типу, тому що він відображає всі вищеперераховані особливості функціонування суфікса [15, с. 19].

Значення афікса розглядається в рамках так званої семантичної сітки, тобто системи, яка складається з окремих конкретних значень, семантичних операцій (правил переходу від одного значення до іншого), правил реалізації значень у тексті (розподіл за семантичними та прагматичними типами основ і контекстів), значень більш високих рівнів абстракції («локальних» інваріантних значень, можливо, інваріантів інваріантів першого рівня тощо). Отже, семантичний опис афікса виявляється аналогічним до семантичного опису лексеми, але додається ще один фактор: ураховується не тільки семантика контексту, а й семантика мотивуючої основи [7, с. 185].

Отже, семантична категорія – це абстрактна змістовна (у своїй основі – поняттєва) категорія мови, що виражається засобами неприхованої та прихованої граматики. До найважливіших засобів неприхованої граматики належать частини мови та їх граматичні категорії (морфологічні й синтаксичні), а до найбільш важливих засобів прихованої граматики – селективні компоненти сем, дериваційні компоненти й поняттєві. До системи семантичних категорій належать такі як «предметність», «дія», «ознака», «збірність», «абстрактність» тощо, які охоплюють на основі спільності форм словотвору великі масиви або системи слів. Типи семантичних категорій різноманітні, вони розрізняються за ступенем абстрактності й самотійності, за обсягом змісту та його внутрішнього розчленування, за зовнішніми засобами вираження змісту, за характером зв'язків з іншими семантичними категоріями.

Перспектива наукової розвідки полягає в дослідженні й аналізі інших семантичних категорій: найбільш абстрактними та логічно самотійними є семантичні категорії предмета, ознаки, буття, відношення, стану, кількості, якості, простору, які можуть виражатися граматичними, лексичними, словотвірними, морфологічними й синтаксичними засобами.

Література

1. Артемчук Г.І. Словотвірне значення та форми його реалізації (на матеріалі похідних синонімів німецької мови) / Г.І. Артемчук, Н.Г. Іщенко // Вісник КЛУ. Серія «Філологія». – 2001. – Т. 4. – № 2. – С. 24–31.
2. Архипов И.К. Семантика производного слова английского языка / И.К. Архипов. – М.: Просвещение, 1984. – 128 с.
3. Гинзбург Е.Л. Многозначное производное как образ противопоставлений, определяющих производящее / Е.Л. Гинзбург // Словообразование и семантико-синтаксические процессы в языке: межвузовский сборник научных трудов. – Пермь: Перм. ун-т, 1977. – С. 14–27.
4. Гогличидзе Ц.В. Производные абстрактные имена существительные в современном немецком языке: автореф. дисс. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» / Ц.В. Гогличидзе. – Тбилиси, 1963. – 20 с.
5. Гречина Г.А. Семантическая и синтаксическая характеристика глаголов с отделяемым компонентом -auf: дисс. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.04 / Г.А. Гречина. – М., 1973. – 171 с.
6. Карашук П.М. Словообразование английского языка / П.М. Карашук. – М.: Высшая школа, 1977. – 303 с.
7. Кронхауз М.А. Семантика / М.О. Кронхауз. – М.: Академия, 2005. – 352 с.
8. Манучарян Р.С. К типологии словообразовательных значений / Р.С. Манучарян // Изв. АН СССР. Серия «Лит. и язык». – М., 1974. – Т. 33. – № 6. – С. 516–523.
9. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка / [А.Н. Зуев, И.Д. Молчанова, Р.З. Мурясов и др.]; под рук. М.Д. Степановой. – М.: Русский язык, 1979. – 536 с.

10. Степанова М.Д. Части речи и проблема валентности в современном немецком языке / М.Д. Степанова, Г. Хельбиг. – М. : Высшая школа, 1978. – 259 с.
11. Улуханов И.С. Значения словообразовательных аффиксов и части речи мотивирующих слов / И.С. Улуханов // Филологические науки: научные доклады высшей школы. – 1974. – № 4.
12. Улуханов И.С. Словообразовательная семантика в русском языке и принципы ее описания / И.С. Улуханов. – М. : Наука, 2007. – 256 с.
13. Царев П.В. Продуктивное именное словообразование в современном английском языке / П.В. Царев. – М. : Наука, 1991. – 240 с.
14. Шагинуров Э.А. Семантико-словообразовательные отношения отвлеченных имен действия к базовым глаголам в современном русском языке : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.02 «Русский язык» / Э.А. Шагинуров. – М., 1971. – 20 с.
15. Янценецкая М.Н. Заметки о суффиксальном значении. Глагольные суффиксы / М.Н. Янценецкая // Вопросы словообразования в индоевропейских языках. – Томск, 1978. – Вып. 2. – С. 17–34.
16. Fleischer W. Grundzüge der Wortbildung des Verbs in der deutschen Sprache der Gegenwart / W. Fleischer // Deutsch als Fremdsprache. – Leipzig, 1983. – Jg. 4.H.4. – S. 1–16.
17. Henzen W. Deutsche Wortbildung / W. Henzen. – [3. Aufl.] – Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 1965. – 314 S.
18. Wellman H. Die Bedeutung der Nominalkomposita / H. Wellman // Synchrone und diachrone Aspekte der Wortbildung im Deutschen. – Heidelberg : Winter, 1993. – S. 147–168.